

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A vezető tisztségviselő felelőssége a harmadik személyekkel szemben

Szerző:

Dr. Dánielné dr. Kiss Ildikó

Kaposvár, 2018. október 14.

I. Bevezetés

A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelősségét „külső” felelősségnek is nevezzük, mikor is a gazdasági társaság kifele irányuló kapcsolatainak során őt e minőségében eljárva harmadik személyeknek okozott károkért terheli helytállási kötelezettség. Ebből a szempontból kiemelkedő jelentősége van a hitezőkkel szembeni felelősségének, melyre speciális szabályok vonatkoznak. Megjegyzendő az, hogy amennyiben nem e minőségében okoz kárt a vezető tisztségviselő, hanem mint „magánszemély”, akkor a károkozásért önállóan felel.

II. A vezető tisztségviselő felelőssége a hitelezőkkel szemben

A vezető tisztségviselőt a társaság hitelezőivel szemben helytállási kötelezettség terheli.

A Ptk. Harmadik Könyve a hitelező fogalmát nem határozza meg. A társasági jog hitelező fogalma különbözik a kötelmi jog hitelező fogalmától és a Cstv.-ben használt hitelező definíciójától. A társasági jogban a hitelező az, akinek a gazdasági társasággal szemben vagyoni követelése van. A társasági jogban a hitelezői minőség független attól, hogy a hitelezőnek polgári jogi vagy nem polgári jogi követelése van a gazdasági társasággal szemben, és független attól, hogy a követelést a gazdasági társaság elismeri-e vagy sem, hogy a követelés esedékessé vált-e és attól is, hogy az szerződésből ered-e vagy szerződésen kívüli jogviszonyban keletkezett.¹

A vezető tisztségviselő felelőssége a hitelezőkkel szemben az intézményes felelősségátvitel területére tartozik. Ez azt jelenti, hogy valamennyi társasági formánál a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetében a vezető tisztségviselő felelősségének hiánya átalakul teljes felelősségé a társaság hitelezőivel szemben „a vezető tisztségviselőt védő társasági pajzsot az intézményes felelősségátvitelre vonatkozó szabályozás áttöri.”²

A vezető tisztségviselőre vonatkozó felelősségátvitelt előíró szabályok a következők:

- a vezető tisztségviselő felelőssége az előtársasági létszakasz idején keletkezett kötelezettségeikért (Ptk. 3:101.§ (4)-(6) bekezdés)

¹ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, Hvg Orac Lap - és Könyvkiadó Kft. 2015. 99. o.

² Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 373. o.

- a vezető tisztségviselő felelőssége a „jogszerűtlen gazdálkodásért” (a Ptk. 3:118.§, a Cstv. 33/A.§, és a Ctv. 118/B.§-118/C.§-ok)
- a vezető tisztségviselőnek a gazdasági társasággal egyetemleges felelőssége szándékos károkozás esetén (Ptk. 3:24.§ (2) bekezdés).

1. A vezető tisztségviselő felelőssége az előtársasági létszakasz idején

Mivel a hatályos szabályozás szerint a társaság gazdasági tevékenységet már a létesítő okirat közjegyzői okiratba foglalásától vagy ügyvédi, illetve kamarai jogtanácsosi ellenjegyzésétől kezdődően folytathat, ebből adódóan már ebben az időszakban is létrejöhetnek hitelezői követelések.³ A Ptk. szabályozza az előtársasági létszakasz alatt keletkezett, és ki nem elégített hitelezői követelésekért való felelősséget arra az esetre, ha az előtársaságot bármilyen ok - akár alaki, akár tartalmi „hiba” folytán - mégsem jegyzik be a cégnyilvántartásba.

1.1. A Ptk. 3:101. § (4) bekezdése szerinti felelősségi alakzat

A Ptk. 3:101.§ (4) bekezdése szerint ha a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, az erről való tudomásszerzés után az előtársaság a működését késedelem nélkül köteles megszüntetni. E kötelezettség megszegésével okozott károkért az előtársaság vezető tisztségviselői a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek.

Ez a felelősségi alakzat szankciós jellegű és felróhatóságon alapul. A felelősség bekövetkezésének különös előfeltétele az, hogy a tudomásszerzést követően a vezető tisztségviselő nem gondoskodik a létre nem jött gazdasági társaság működésének megszüntetéséről.

Az előtársaság által megkötött szerződések teljesítésének lehetetlenné válásáról van szó abban az esetben, ha a cégbíróság jogerősen elutasítja a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét. Ebben az esetben a szerződést kötő fél egy létre nem jött gazdasági társaság. Ezért a Ptk. a megkötött szerződésért való felelősséget a vezető tisztségviselőre telepíti abban az esetben, ha késedelem

³ Ptk. 3:101.§ (1) bekezdés

nélkül nem gondoskodik a létre nem jött gazdasági társaság működésének megszüntetéséről.⁴

A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelőssége

- vagyoni felelősségtípus,
- saját magaratásért való,
- teljes,
- egyetemleges,
- elsődleges,
- felróhatóságon alapuló,
- kontraktuális felelősségtípus.⁵

A vezető tisztségviselő a cégjegyzés jogerős elutasítását követően már nem is a gazdasági társaság nevében jár el, hanem a sajátjában. A létre nem jött gazdasági társaság nevében nem lehet jogviszonyt fenntartani és újat sem létesíteni. Több vezető tisztségviselő felelőssége akkor egyetemleges a hitelezők irányában, ha a közös károkozás objektív tényállása megvalósul. A harmadik személlyel szerződést nem kötő és a szerződéskötésről tudomással nem bíró vezető tisztségviselő felelőssége nem áll fenn. Mivel a vezető tisztségviselő felelőssége kontraktuális típusú, ezért a kártérítés bíróság általi mérséklésének nincsen helye. A vezető tisztségviselővel szembeni követelés elévülési ideje 5 év.

1.2. A Ptk. 3:101. § (5) bekezdése szerinti felelősségi alakzat

A Ptk. 3:101.§ (5) bekezdés értelmében az előtársaság működésének (4) bekezdés szerinti megszűnése esetén a megszűnésig vállalt kötelezettségeket a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból kell teljesíteni. Az ebből ki nem egyenlíthető követelésekért az alapítók harmadik személyekkel szemben egyetemlegesen kötelesek helytállni. Ha a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségeikért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn, e tartozásokért harmadik személyek irányában a létrehozni kívánt gazdasági társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen

⁴ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 374. o.

⁵ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015, 376. o.

kötelesek helytállni. Ezen felelősségi alakzat kockázattelepítő és felróhatóságtól független.

A felelősség bekövetkezésének két különös előfeltétele van:

- az előtársaság kft. vagy rt. legyen⁶, és
- a tag (részvényes) helytállása ellenére maradjon fenn ki nem elégített hitelezői követelés.

A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelőssége

- vagyoni felelősségtípus,
- más személy magatartásáért való,
- teljes,
- egyetemleges,
- másodlagos,
- felróhatóság nélküli,
- deliktuális felelősségtípus.⁷

A vezető tisztségviselő ebben az esetben tehát nem saját magatartásáért, hanem az előtársaság magatartásáért tartozik felelősséggel.

Több vezető tisztségviselő felelőssége akkor egyetemleges, ha a közös károkozás tényállása megvalósul. A tag (részvényes) felelőssége elsődleges, hozzájuk képest a vezető tisztségviselő felelőssége másodlagos. A vezető tisztségviselő felelőssége felróhatóság nélküli, vagyis nem mentesül a felelősség alól azzal, ha bizonyítja, hogy az ilyen tisztséget betöltő személytől általában elvárható gondossággal járt el. A felelőssége deliktuális típusú, mert nem a vezető tisztségviselő, hanem az előtársaság áll szerződéses kapcsolatban a hitelezővel.

A kártérítés bíróság általi mérséklésének van helye. A vezető tisztségviselő felelőssége hasonlóan a tagi felelősséghez 5 éves jogvesztő határidőn belül áll fenn. A határidő jogvesztő jellegére tekintettel az elévülés nyugvására és megszakadására vonatkozó szabályok nem vehetők figyelembe. A hitelező

⁶ A tag mögöttes felelőssége mellett működő társasági formáknál nincs szükség hitelezővédelmi szempontból a vezető tisztségviselők helytállására, mivel kkt. -nál és bt.-nél a vezető tisztségviselő és a tag (beltag) személye azonos. In.: Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 377. o.

⁷ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015., 377. o.

bármelyik vezető tisztségviselővel szemben indíthat kártérítési pert, sőt a tagokkal együtt is perelheti őket. Ebben az esetben a vezető tisztségviselő felelőssége csupán feltételes lehet, a tagoktól való behajthatatlanság esetén kell helytállnia. A kártérítési per vagyon jogi pernek minősül és a pertárgy értékétől függően járásbíróági vagy törvényszéki hatáskörbe tartozik. A perre való illetékességet az általános illetékességi ok mellett a károkozás helye is megalapozza.

A Ptk. a fenti szabályokat rendeli megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a társaság a nyilvántartásba-vételi kérelmet visszavonja.

Összegzésként elmondható, hogy a vezető tisztségviselők helytállási kötelezettsége csak a harmadik lépcsőfokot jelenti az előtársaság által vállalt kötelezettségek teljesítésének szabályozásában. Az előtársaság hitelezői elsődlegesen a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonából kaphatnak kielégítést. Ha az előtársaság vagyona nem elégséges a felhalmozott kötelezettségek teljesítésére, akkor következik második lépcsőként az alapítók hitelezőkkel szemben fennálló egyetemleges helytállása, s amennyiben a tag helytállása a létrehozni kívánt társaságot terhelő kötelezettségekért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére is kielégítetlen követelések maradtak fenn, akkor jutunk csak el a harmadik lépcsőfokhoz, amin a vezető tisztségviselők korlátlan és egyetemleges helytállása található.⁸

2. A vezető tisztségviselő felelőssége a „jogszerűtlen gazdálkodásért”

A vezető tisztségviselőre vonatkozó hitelezőkkel szembeni felelősségátviteli szabályokat a Ptk.-ban, a Cstv.-ben és a Ctv.-ben szabályozta a jogalkotó.

A Ptk. szerinti általános, valamint a Cstv. és a Ctv. szerinti speciális wrongful trading tényállások célja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően a vezető tisztségviselő a hitelezők megkárosításának elkerülése érdekében tegyen meg mindent, ami az adott helyzetben általában vagy az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható.⁹

⁸ Dr. Mohai Máté: Felelőség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában Pécs, 2017. június , 46. o. In.: ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/mohai_mate/mohai-mate-muhelyvita-ertekezes.pdf, megtekintés: 2018. augusztus 30.

⁹ Kobl Tamás: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége, különös tekintettel az új Ptk. változásaira ART-PR 2005 Kft., 105, o.

2.1. A Ptk. 3:118.§-ban foglalt általános szabály¹⁰

A 2006-os Gt. intézményesítette a vezető tisztségviselő felelősségét az úgynevezett „jogszerűtlen gazdálkodásért”, mely az angol csődjog mintájára került be a magyar jogba.¹¹

A Ptk. a vezető tisztségviselőnek a jogi személy hitelezőivel szembeni felelősségét az egyesület, a gazdasági társaságok és a szövetkezet esetén írja elő.

A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségének együttes (konjunktív) feltételei:

- a gazdasági társaság felszámolással vagy kényszertöreléssel történő megszűnése,
- bekövetkezzen a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet,
- a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet után a vezető tisztségviselő nem vette figyelembe a hitelezői érdeket,
- a gazdasági társaság hitelezőjének követelése kielégítetlen maradjon és
- okozati összefüggés álljon fenn a vezető tisztségviselő magatartása és a hitelezői követelés kielégítetlenül maradása között.

A felelősség alapja az, hogy a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzetének beállta után a vezető tisztségviselő a hitelezői érdekeket felróható módon figyelmen kívül hagyta.

Az okozati összefüggés fennállásának a vezető tisztségviselő magatartása és a hitelezői követelés kielégítetlenül maradása között kell fennállnia.

¹⁰ Ptk. 3:118. §-a szerint ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

¹¹ A helytelen vezetést szankcionáló tényállás az angol jogban már régóta ismert. Az Insolvency Act 214. §-a rendelkezik a hanyag vállalatvezetésről (wrongful trading). A szó szerinti fordításban „jogellenes kereskedés” a legáltalánosabb és a legrövidebb definíció szerint a fizetéseképtelenné válást követően is folytatott üzleti tevékenységet jelenti. A régi Gt. által a magyar jogba bevezetett „wrongful trading” felelősségnek nevezett hitelezővédelmi jogintézmény a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően tanúsított, a hitelezők érdekeit sértő magatartásért állapítja meg a vezető tisztségviselők hitelezők felé fennálló kártérítési felelősségét, ha a társaság a felszámolási eljárás során kielégítetlenül maradt hitelezői igényeket hagyva szűnt meg. A jogintézmény célja tehát a társaság vezetőinek kényszerítése arra, hogy a közeli csődhelyzet felismerését követően a hitelezők jogos érdekeit figyelembe vegyék. In.: dr. Tihanyi Márk: A vezetői felelősséggel kapcsolatos megállapítási per (wrongful trading) lehetséges hatásai a vétkes gazdálkodással elkövetett csődbűncselekmény miatt indult büntetőeljárásokra, <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/130-dr-tihanyi-mark-a-vezetoi-felelosseggel-kapcsolatos-megallapitasi-per-wrongful-trading-lehetsleges-hatasai-a-vetkes-gazdalkodassal-elkovetett-csodbuncselekmeny-miatt-indult-buntetoeljarasokra>, megtekintés: 2018. augusztus 30.

A **fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet** fogalmát a Ptk. nem definiálja, a fogalom meghatározása két eljárásjogi normában, a Cstv. 33/A.§ (3) bekezdésében és a Ctv. 118/B.§ (3) bekezdésében található. Ezen jogszabályhelyek alapján a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet (cég) vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosság mellett látniuk kellett, hogy a gazdálkodó szervezet (cég) nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

A „fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet” fogalmának meghatározása azt a követelményt támasztja a vezető tisztségviselővel szemben, hogy minden szerződéses jogviszony esetében előre lássa azt, hogy az általa irányított gazdasági társaság képes lesz-e az esedékességkor kielégíteni a követelést.¹²

A hitelezői érdekek figyelembevételét előíró törvényi követelmény több kérdést is felvet:

I. Létezik -e valamennyi hitelező érdekét magába foglaló úgynevezett „közös hitelezői érdek”?

Általánosan elmondható, hogy nem létezik közös hitelezői érdek. Az egyes hitelezőknek egymástól eltérő, önálló érdeke létezik. Sőt lehetséges, hogy érdekeik egymással ellentétesek. A törvényi követelmény alapján elvárható, hogy csak olyan teljesítések történjenek, amelyek reálisan megteremthetik annak a lehetőségét, hogy a gazdasági társaság a működését tovább tudja folytatni, a bevételek és ezáltal a követelések kielégítésének esélye növekedjen. A vagyonszökkenést eredményező cselekmények abból a szempontból vizsgálандóak és ítélandók meg, hogy azok a hitelezők összességének kielégítése szempontjából célszerűnek, indokoltak minősíthetőek-e.¹³

II. Tagi kölcsön esetén az úgynevezett „külső” hitelezők követeléseik kielégítéshez fűződő érdeke megelőzi-e a kölcsönt nyújtó tag, mint hitelező érdekét?

¹² A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet akkor következik be, amikor az adós tartozásait likvid vagyon hiányában nem képes kifizetni (objektív feltétel) és erről a vezető tisztségviselő tudomást szerzett, vagy gondos eljárás esetén tudomást kellett volna szereznie (szubjektív feltétel). Nem áll fenn a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet akkor, ha a tartozás kifizetésére annak esedékességekor az adós képes, de fizetési kötelezettségének egyéb okból nem tesz eleget. „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye - A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2. 20. o., In: <http://www.lb.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo?page=1>, megtekintés: 2018. augusztus 30.

¹³ Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelőssége a Cégtörvény alapján, In.: Csehi Zoltán - Szabó Marianna, Wolters Kluwer Kft. Budapest, 2015., 99. o.

A hitelezői érdekek összeütközésének tipikus esete a tagi kölcsön visszafizetésének kérdése. A gazdasági társaság érdekének szempontjából elvileg mindegy, hogy melyik hitelező tartozását csökkenti a visszafizetés, ha a követelés valóban fennáll. A kielégítési sorrendet illetően a jogirodalomban több álláspont is kialakult.

Az egyik nézet szerint nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amiből levezethető lenne, hogy különbséget kell tenni a hitelezők között aszerint, hogy az a jogi személy tagja, avagy „külső” hitelező. A vezető tisztségviselő nem jár el jogellenesen abban az esetben, ha előbb a tagi kölcsönt elégíti ki, ha az ténylegesen fennálló, valós tartozás.¹⁴

A másik álláspont szerint másként kell megítélni a követelések kielégítése szempontjából a „külső” hitelezőket, illetve a társaság tagjait, ügyvezetőit, mint a tagi kölcsönöket nyújtó és így a társaság hitelezőivé váló személyeket. Ez alapján a tagi kölcsönök kielégítése ugyanis nem hiúsíthatja meg a társaság „külső” hitelezői követelésének kielégítését. Dr. Zámbó Tamás szerint amennyiben azonos megítélés alá esne a tagi kölcsön és a külső hitelezői követelések visszafizetése, akkor a vezető tisztségviselő „büntetlenül” válogathatna a fennálló tartozások közül, egyeseket előre sorolva, mások kielégítési lehetőségét ezzel csorbítva, vagy megakadályozva. „Elvárható, hogy csak olyan teljesítések történjenek, melyek reálisan várhatóan megteremtik a lehetőségét a működés tovább folytatásának, a bevételek és ezáltal a kielégítési esélyek növelésének. Olyankor azonban, amikor a tartozások kielégítése nem ezen szempontok szerint történik, a vezető tisztségviselő felelőssége megállapítható.”¹⁵

Véleményem szerint a második álláspont a helytálló. Bár ténylegesen nincsen kifejezett jogszabályi rendelkezés arra vonatkozóan, hogy a hitelezői követelések között különbséget kellene tenni aszerint, hogy a kölcsönt a jogi személy tagja nyújtotta-e vagy harmadik személy, mégis a Ptk. 3:118.§-a, a Cstv. 33/A.§-a és Ctv. 118/B.§-a mögött meghúzódó jogalkotói szándék a „külső” hitelezők védelmének elsődlegességét indokolja. Ezt fejezi ki a Ptk. 3:118. § -ának címe is, mely a következő: „A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelőssége”.

¹⁴ Ezt az álláspontot képviselte a Fővárosi Ítéletábla a 12.Gf.40.469/2013/5. számú határozatában, In.: Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelőssége a Cégtörvény alapján, 99. o.

¹⁵ Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelőssége a Cégtörvény alapján, 100. o.

III. Az új Ptk. szerint a vezető tisztségviselőnek a „hitelezői érdekek figyelembevételével” kell eljárnia. Míg 2014. március 15. napját megelőzően hatályos Gt. 30.§ (2) bekezdése a „hitelezői érdekek elsődlegességét” írta elő követelményként. Felmerül a kérdés, hogy az eltérő szóhasználat jelent-e tartalmi változást?

Kisfaludi András szerint az eltérő szóhasználat eltérő tartalmi megközelítést tesz lehetővé. Ugyanis „ha a hitelezői érdekek elsődlegessége lenne a követelmény, akkor lehet, hogy be kéne szüntetni a kockázatos gazdasági tevékenységet, s a jogi személy vagyonát konzerválni kéne a hitelezői igények fedezeteként. Ez azonban túlzott követelménynek tűnik, akadályozhatja a kibontakozást, a reorganizációt.”¹⁶

IV. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően a vezető tisztségviselőnek kinek az érdekét kell figyelembe venni: a gazdasági társaságét vagy a hitelezőét?

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beállta után a vezető tisztségviselőnek a hitelezői érdekeket is figyelembe kell vennie, azonban elsődlegesen továbbra is a társaság érdekeit szem előtt tartva kell eljárnia.¹⁷ Az esetek túlnyomó többségében az említett két érdek ellentétben áll egymással, ami megnehezíti a vezető tisztségviselő működését. Ha a gazdasági társaság és a hitelezők érdekei ütköznek, azt kell vizsgálni, hogy a gazdasági társaság érdekében állt-e a felrótt magatartás akkor is, ha az nem szolgálta valamennyi hitelező érdekét.

2.2. A Cstv. 33/A.§-ában rögzített speciális szabályok

A hitelező vagy - az adós nevében - a felszámoló a felszámolási eljárás alatt keresettel kérheti az illetékes bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése más okból meghiúsulhat. Hitelezői érdekeket

¹⁶ Kisfaludi András: A jogi személy vezető tisztségviselőinek felelőssége az új Polgári Törvénykönyvben, In.: (L)ex Cathedra et praxis - Ünnepi Kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából, (szerk.: Csehi Zoltán - Koltay András - Landi Balázs - Pogácsás Anett), Pázmány Press Budapest, 2014. 332. o.

¹⁷ Lásd Ptk. 3:112.§

figyelman kívül hagyó tevékenységnek minősül az is, ha a vezető elmulasztotta a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, illetve a kármentesítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségeket, és ennek következtében a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése meghiúsulhat. Ha többen közösen okoztak kárt, felelőségük egyetemleges.¹⁸

A Cstv. „kétlépcsős” rendelkezést tartalmaz. A felszámolási eljárás tartama alatt indítható meg a megállapítási per, melynek célja a vezető tisztségviselő felelőségének vizsgálata a bekövetkezett vagyonsökkenésért, és a felszámolási eljárás jogerős befejezését követő jogvesztő határidőn belül kezdeményezhető a marasztalási per, amelyben a felszámolási eljáráson kívül a hitelezők a megállapítási perben meghatározott összeg erejéig kérhetik a vezető tisztségviselő fizetésre kötelezését.

A megállapítási pert egyrészt a hitelező, másrészt az adós nevében a felszámoló jogosult megindítani. Hitelezőnek minősül a felszámolás kezdő időpontja után mindenki, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése, vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van, és azt a felszámoló nyilvántartásba vette. A kereset a felszámolási eljárás ideje alatt nyújtható be. A felszámolási eljárás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő végzés közzétételének napja. A megállapítási per kizárólag a vezető tisztségviselő felelősége jogalapjának megállapítására irányulhat. A jogszabályhely egyértelműen rögzíti azt, hogy okozati összefüggésnek kell fennállnia a vezető tisztségviselő mulasztása és gazdasági társaság vagyonsökkenése között.

A Legfelsőbb Bíróság a Gfv.X.30.047/2011/3. számú ítéletében rámutatott, hogy a „kereseti kérelem alapján ugyanis - a jelen perben alkalmazandó rendelkezések szerint - nem a ki nem elégített hitelezői igények összessége érvényesíthető a vezető tisztségviselővel szemben, hanem az az összeg, amely az alperes mulasztása miatt jelenik meg vagyonsökkenésként az adós társaságnál.”¹⁹

Ha többen közösen okozták a kárt, felelőségük egyetemleges. Ebben az esetben a Ptk. 6:524.§-ában foglalt, közös károkozásra vonatkozó rendelkezés az irányadó. Az egyetemleges felelőség a hitelezők vagyoni érdekeit hivatott biztosítani.

¹⁸ Cstv. 33/A.§ (1) bekezdés

¹⁹ Juhász László: Két Jogterület találkozása (A vezetői felelőség egyes kérdései a Ptk. és a Cstv. szabályai alapján) In. Gazdaság és Jog, 2015. február, 2. szám. 13. o.

A Cstv. alapján a gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt, vagyis a törvény a vezető tisztségviselő mellett az ún. „árnyékigazgató” hitelezőkkel szembeni felelősségét is előírja.

A Cstv. 33/A.§ (4) bekezdése értelmében a vezető tisztségviselő mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy - bár bekövetkezett a fizetése képtelenséggel fenyegető helyzet -

- nem vállalt az adós pénzügyi helyzetéhez képest indokolatlan üzleti kockázatot;
- az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése érdekében; továbbá
- az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében.

A felperesnek a peres eljárás során azt kell bizonyítania, hogy az alperes vezetői feladatainak teljesítése során a hitelezők érdekeinek figyelmen kívül hagyásával vagyonsökkenés következett be, mert a vezető indokolatlan üzleti kockázatot vállalt az adós pénzügyi helyzetéhez képest, nem tett meg minden intézkedést a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése érdekében, illetve nem kezdeményezte a legfőbb szerv intézkedését. Tehát a vezető tisztségviselők felelőssége fennáll, ha a vezető tisztségviselő - jóllehet tudja, vagy tudnia kell, hogy nincs ésszerű lehetősége a felszámolás elkerülésére - ennek ellenére folytatja az adós tevékenységét.²⁰

A Cstv. speciális bizonyítási kötelezettséget ró a vezető tisztségviselőre amennyiben a felszámolás kezdő időpontját megelőzően neki felróhatóan nem vagy nem megfelelően tett eleget a gazdálkodó szervezet éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a beszámolókészítési, az irat- és vagyonátadási, továbbá a tájékoztatási kötelezettségét. Ugyanis ezekben az esetekben a vezető tisztségviselőnek kell bizonyítania, hogy a vezetői tisztségének időtartama alatt nem következett be fizetése képtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennállt, a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők

²⁰ Csőke Andrea: Nagykomentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez, In.: <https://uj.jogtar.hu>

érdekeit is figyelembe vette.

A keresetlevélben vagyoni biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezői követelések kielégítése céljából. A biztosítéknyújtásról a bíróság külön végzésben köteles dönteni, mely ellen fellebbezésnek van helye, és amelyre bírósági végrehajtás kezdeményezhető.

Az 1/2013. (II. 28.) Polgári jogegységi határozat kimondta, hogy a peres eljárás illetékét a meg nem határozható pertárgyérték alapul vételével kell megállapítani, tekintet nélkül arra, hogy a felperesnek a keresetlevélben az állított vagyonsökkenés mértékét meg kell jelölnie, és azt a bíróságnak ítéletében összegszerűen meg kell határoznia.²¹

A megállapítási per után marasztalási per indítható. Ezt a pert a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglözlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül bármely hitelező megindíthatja. Amennyiben a megállapítási perben a bíróság a vezető tisztségviselő felelősségét jogerősen kimondja, akkor a marasztalási perben a hitelező kérheti a bíróságtól, hogy az okozott vagyoni hátrány mértékéig kötelezze az adós volt vezetőjét a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült követelésének kifizetésére.

Ha több hitelező terjeszt elő marasztalási keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezők pernyertessége esetén a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik oly módon, hogy a Cstv. 57. § szerinti kielégítési sorrendre vonatkozó szabályokat nem kell alkalmazni.

Mind a megállapítási per, mind a marasztalási per vagyoni jogi pernek minősül és a pertárgy értékétől függően járásbírói vagy törvényszéki hatáskörbe tartozik.

A jogalkotó azért alakította ki a kétlépcsős rendszert a vezető tisztségviselő felelősségre vonását illetően, mert a bíróságnak külön perben kell döntenie arról, hogy a vezető tisztségviselő felelősségét megállapító ítélet hatálya a megszűnt gazdasági társaság valamennyi hitelezőjére kiterjed, ellenben, ha a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítására irányuló keresetet ítélettel elutasítja, akkor

²¹ 1/2013. (II. 28.) Polgári jogegységi határozat

ez csak a keresetet előterjesztő hitelezőre figyelemmel eredményez res iudicata-t.²² Álláspontom szerint a pergazdaságosság elvére figyelemmel indokolt lenne - a Ctv. szabályozási rendjéhez hasonlóan - egy perben dönteni a vezető tisztségviselő felelősségének fennállásáról és marasztalásáról is.

2.3. A Ctv. 118/B - 118/C. §-ában írt speciális szabályok

A Ctv. 118/B.§-a és 118/C.§-a alapján a jogalkotó a kényszertörlési eljárás során megszünt gazdasági társaságok hitelezőit kívánja védelembe venni.²³

Alapvető különbség a Cstv. vonatkozó szabályozásával összevetve, hogy a cégek kényszertörlésére nem azért kerül sor, mert a cég fizetéseképtelenné vált, hanem a Ctv. 116. §-ában rögzített okokból.²⁴

A hitelező jogosult pert indítani a vezető tisztségviselő ellen. Eglépcsős, marasztalásra irányuló perindításról van szó. Ugyanis külön megállapítási keresetet a felperesnek ebben a perben a marasztalási kereset mellett nem kell előterjesztenie, a keresethalmazat feltételei nem állak fenn. Az más kérdés, hogy a bíróságnak az egykori vezető tisztségviselő marasztalásához először abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy a fizetéseképtelenséghez vezető helyzet bekövetkezte miatt vagy azt követően a cég vezető tisztségviselője az ügyvezetési feladatait a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta-e el, és ezáltal a vagyonsökkenés, vagy a hitelezői követelések kielégítése, illetve a környezeti terhek rendezése meghiúsult-e, avagy elmaradt-e.

A hitelező fogalmát a Ctv.118/C. § (1) bekezdése határozza meg, mely szerint hitelező az a személy, aki a követelését a kényszertörlési eljárásban bejelentette és követelése jogerős és végrehajtható bírósági, hatósági határozaton, más végrehajtható okiraton alapul vagy nem vitatott, illetve elismert,

²² Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 385. o.

²³ Ctv. 118/B. § (1) bekezdése szerint ha a cégbíróság a céget kényszertörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője - ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is - az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult. Több vezető tisztségviselő esetén felelősségük egyetemleges.

²⁴ Ctv. 116. § (1) bekezdése szerint cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el, ha

- a) a céget megszüntnek nyilvánítja,
- b) a cég a végelszámolást három éven belül nem fejezte be és törlése iránt kérelmet nem terjesztett elő,
- c) a cég a végelszámolás általános szabályaira történő áttérést nem hajtotta végre, vagy
- d) a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.

penz- vagy pénzben kifejezett vagyoni követelés. A hitelező a keresetét kizárólag a cég kényszertörlési eljárásban való törlését elrendelő határozat Céglönlönyben közzétételét követően nyújthatja be a bíróságra. Közös károkozás esetén a vezető tisztségviselők felelőssége egyetemleges. A Ctv. rendelkezései alapján vezető tisztségviselő a cég által megválasztott végelszámoló is, továbbá a cég vezető tisztségviselőjének minősül az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ugyanis a kényszertörlési eljárás alatt már a végelszámoló képviseli a társaságot és nem a vezető tisztségviselő.

A Ctv. 118/B. § (4) bekezdése kimentő vagyis exkulpációs bizonyítást ír elő. Ugyanis e szabály értelmében mentesül a felelősség alól a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet nem a vezető tisztségviselői jogviszonya alatt vagy ügyvezetési tevékenysége miatt következett be, a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően pedig az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, illetve csökkentése, továbbá a cég legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében.

A Ctv. speciális bizonyítási kötelezettséget ír elő a vezető tisztségviselőre nézve. Ugyanis amennyiben a vezető tisztségviselő a kényszertörlés elrendelését megelőzően vagy a kényszertörlési eljárás alatt neki felróhatóan nem tett eleget a számviteli beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy - végelszámolás esetén - nem vagy nem teljes körűen teljesítette a Ctv. 98. § (3) bekezdés a), c) és d) pontja szerinti kötelezettségét²⁵, bizonyítania kell azt is, hogy a vezető tisztségviselői jogviszonya, illetve a végelszámolói tevékenysége alatt nem következett be vagyronvesztés.

A Ctv. 118/C.§ (2) bekezdése alapján a hitelező a keresetét a cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglönlönyben való közzétételét követő kilencven napos jogvesztő határidőn belül a cég utolsó

²⁵ Ctv. 98.§ (3) bekezdése szerint a végelszámolás kezdő időpontját követő harminc napon belül a cég korábbi vezető tisztségviselője

a) a végelszámolás kezdő időpontját megelőző nappal a számviteli törvény alapján a cég tevékenységét lezáró beszámolót készít,

b) elvégzi mindazon feladatokat, melyeket számára a számviteli, az adóügyi vagy egyéb jogszabályok előírnak, és ezeket az okiratokat, valamint a cég iratanyagát a végelszámolónak legkésőbb a végelszámolás kezdő időpontjától számított harmincadik napon átadja,

c) a folyamatban lévő ügyekről a végelszámolót tájékoztatja,

d) a nem selejtezhető és titkos minősítésű iratokról iratjegyzéket készít, és azokat, valamint az irattári anyagokat a végelszámolónak átadja.

bejegyzett székhelye szerint illetékes törvényszéken terjesztheti elő.²⁶ A perben a felperes a hitelező lehet, az alperes a vezető tisztségviselő (árnyékigazgató). Alperesi pozícióban több vezető tisztségviselő is lehet. Alperesként perelt vezető tisztségviselők nem alkotnak egységes pertársaságot, mivel védekezésük eltérő is lehet, továbbá a másik pertárs felelősségét nem érintő kifogásokat is előterjeszthetnek.

2.4. A Ptk. 3:118.§-a, a Cstv.33/A.§ (1) bekezdése és a Ctv. 118/B.§ (1) bekezdése szerinti felelősségi tényállás egymáshoz való viszonya

A Ptk. hatályba lépését követően a joggyakorlat számára nem volt teljesen egyértelmű a Ptk., a Cstv. és a Ctv. vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségét előíró rendelkezéseinek az egymáshoz való viszonya. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportja 2016.-ban foglalkozott a fenti rendelkezések kapcsolati rendszerével. A jogalkotás számára a Joggyakorlat-elemző Csoport egy olyan megoldást fogalmazott meg, mely szerint célszerű lenne, ha csak a Cstv.-ben és a Ctv.-ben jelennének meg a vezető tisztségviselők felelősségére vonatkozó szabályok, figyelemmel arra, hogy mindkét jogszabály az eljárásjogi rendelkezések mellett anyagi jogi normákat is tartalmaz. „A Cstv., Ctv. szabályainak pontosításával egyértelművé lehetne tenni, hogy e rendelkezések a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségére vonatkozó speciális rendelkezések, amelyre irányuló igények csak meghatározott feltételek fennállása esetén, speciális eljárásrend keretében érvényesíthetőek.”²⁷

A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szemben felelősségét előíró szabályok egymáshoz való viszonya kapcsán dr. Dzsula Marianna hasonló álláspontra helyezkedett, leszögezve azt, hogy a Cstv. és a Ctv. szerinti felelősségi rendezés a Ptk.-ban szabályozott felelősségátviteli tényálláshoz képest speciális, ezért elsődlegesen azokat kell alkalmazni. „Ugyanis a kártérítési igény érvényesítésének a jogutód nélküli megszűnés mellett a kielégítetlen hitelezői igény fennmaradása is feltétele, ennek mértéke pedig csak akkor állapítható meg, ha a Cstv. 33/A.§ szerinti marasztalási per vagy a Ctv. 118/B.§-a szerinti per jogerősen befejeződött. Ezért nincs lehetőség a jogcímek párhuzamos, egymástól független alkalmazására. Eltérő jogértelmezés esetén a Cstv. 33/A.§-ban és a Ctv. 118/B.§-ban

²⁶ Mivel a 90 napos határidő jogvesztő, így Kúria 4/2003. számú Polgári jogegységi határozata értelmében a keresetlevélnek határidőben meg kell érkeznie a bírósághoz, nem elég a keresetlevelet a határidő utolsó napján postára adni.

²⁷ Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport Összefoglaló Véleménye 2016.El.II.JGY.G.2. 20. o.,

meghatározott jogvesztő perindítási határidők is céljukat veszítenék.”²⁸

Kisfaludi András a fent említett véleménnyel szemben ellentétes álláspontra helyezkedve kifejtette, hogy „kerülni kell a felelősség anyagi jogi feltételeinek és a felelősségen alapuló igényérvényesítés eljárási szabályainak keveredését, a jelenleg fennálló átfedéseket pedig indokolt lenne jogalkotással megszüntetni úgy, hogy a Csódtörvényből, illetve a Ctv.-ből kiiktatják a felelősség anyagi jogi feltételeire vonatkozó szabályokat. Amíg az azonos szintű, azaz törvényi szabályozások átfedése fennáll, a Ptk. és a Csódtörvény, illetve a Ctv. közötti esetleges ellentmondásokat a Ptk. elsődlegessége alapján kellene feloldani.”²⁹

Végül a jogalkotó a 2017. július 1-jén hatályba lépő, 2017. évi XLIX. számú módosító törvénnyel a Cstv. 33/A.§-ába beiktatta a (14) bekezdést és a Ctv. 118/B.§-ába pedig a (7) bekezdést, amivel igyekezett a Cstv. valamint a Ctv. és a külön törvényekben a vezető tisztségviselők ugyanazon magatartásával összefüggő deliktuális felelősségi szabályok között megteremteni az összhangot. Ezen módosító rendelkezések szerint a Ptk. 3:118. §-ában a vezető tisztségviselők polgári jogi felelősségének megállapítására és velük szemben a szerződésen kívüli kártérítési igény érvényesítésére a Cstv. 33/A.§-ába és a Ctv. 118/B.§-ába foglaltak alapján kerülhet sor, ha a jogi személy jogutód nélküli megszüntetésére felszámolási, illetve kényszertörlési eljárásban kerül sor.

A wrongul trading körébe tartozó tényállások egymáshoz való viszonyát, és a jogi szabályozás anomáliáit várhatóan az új Cégtörvény fogja teljes körűen rendezni. Ugyanis az új Cégtörvény tervezete szerint a Ctv. 118/B. §-ába, valamint a Cstv. 33/A. §-ába foglalt, a vezető tisztségviselőkre szabott felelősségátviteli tényállások hatályon kívül lesznek helyezve. Ezzel a jogalkotónak az a szándéka, hogy a felelősségátvitelre vonatkozó normákat elsősorban a Ptk. tartalmazza.³⁰

3. A vezető tisztségviselő felelőssége harmadik személyeknek szándékosan okozott kárért

A 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk. a 6:541. §-ban deliktuális alapon szabályozta a vezető

²⁸ Dzsula Marianna: A vezetők tisztségviselők Cstv. illetve Ctv. szerinti felelőssége (változások az új Ptk. hatályba lépése után) In.: A vezető tisztségviselő felelőssége dr. Csehi Zoltán, dr. Szabó Marianna (szerk.) Wolters Kluwer Kft., 2015 101. o.

²⁹ Dr. Kisfaludi András: Anyagi jogi és eljárási szabályok a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek hitelezőkkel szembeni felelőssége körében, In.: Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport Összefoglaló Véleménye 2016. EL. II. JGY.G.2. 20. o., 179. o. <http://www.lb.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo?page=1> megtekintés: 2018. augusztus 30.

³⁰ Dr. Mohai Máté: Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában Pécs, 2017. június, 115. o.

tisztségviselő felelősségét, ha e minőségben eljárva harmadik személynek okozott kárt, kimondva, hogy ebben az esetben a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.

Ugyanakkor a fent említett egyetemleges felelősséget megállapító szabály a joggyakorlatban jelentős bizonytalanságot okozott, és a gazdasági életben komoly aggodalmat keltett.³¹ Ezért a jogalkotó a 2016. július 1-jén hatályba lépő 2016. évi LXXVII. törvénnyel hatályon kívül helyezte Ptk. vezető tisztségviselő deliktuális kárfelelősségét rendező 6:541. §-át, és egyben újraszabályozta a vezető tisztségviselő felelősségét rendező 3:24. §-t, akként, hogy azt a következő (2) bekezdéssel egészítette ki: „A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.”³²

Az új szabályozás a korábban kialakult bírói gyakorlatra épült. Ezt a gyakorlatot a Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégiumának 2/2008. számú kollégiumi véleményével módosított 1/2005. számú kollégiumi véleménye foglalta össze,³³ amely kimondta, hogy „ha a jogi személy tagja, vezető tisztségviselője vagy alkalmazottja a jogi személy tevékenységi körében eljárva vagyoni érdeksérelmet okoz, a polgári jogi felelősségi jogkövetkezmények a jogi személlyel szemben alkalmazhatóak. A taggal, a vezető tisztségviselővel és az alkalmazottal szemben közvetlenül e jogkövetkezmények akkor sem alkalmazhatók, ha a magatartás egyúttal bűncselekményt valósít meg. Közvetlen igényérvényesítésre csak akkor kerülhet sor, ha a tag, a vezető tisztségviselő vagy az alkalmazott a jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel, az ebből eredő jogosultságaival szándékosan és súlyosan visszaélt. Ilyen magatartás az, ha a jogi személyt olyan célból működtetik, amely a jogrenddel ellentétes, a harmadik személyek (hitelezők) kifejezett megkárosítását célozza, vagy ha a tag, a vezető tisztségviselő vagy az alkalmazott azt a látszatot kelti, hogy a jogi személy nevében és érdekében jár

³¹ Vékás Lajos - Gárdos Péter: Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. 2014.,

³² A Ptk. fenti §-át módosító 2016. évi LXXVII. törvény indokolása szerint „elkerülhetetlenné vált a vezető tisztségviselők és a harmadik személyek viszonyának egyértelmű rendezése. A Ptk. 6:541. §-a a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemleges felelősséget írja elő kívülálló harmadik személyek irányában. A vonatkozó szakirodalomból pedig az derül ki, hogy a jogalkotó eredeti szándéka nem arra irányult, ahogyan ezt az új felelősségi szabályt a gyakorlatban értelmezik. A törvény ezért ezt a rosszul megszövegezett és nehezen értelmezhető kárfelelősségi szabályt hatályon kívül helyezte.”

³³ A Kúria is azonos álláspontra helyezkedett a **3/2014. számú gazdasági elvi döntésében**, melyben kimondta azt, hogy „a „felelőség-áttörés” folytán a jogi személy társaság vezető tisztségviselőjének (tagjának) közvetlen marasztalására olyan többlettényállási elemek megvalósulása esetén kerülhet sor, amelynél fogva a magatartása - a jogi személyiség leple alatt - a saját egyéni érdekei, vagyona javára való szándékos visszaélésnek minősül. A természetes személy tag részéről megvalósított többlettényállás valójában a rendeltetésszerű joggyakorlás súlyos megsértése, a joggal való visszaélés tilalmának tényállása”. In.: <http://www.lb.hu/hu/elvdont/32014-szamu-gazdasagi-elvi-dontes>. 2018. március 31.

el, ténylegesen azonban a vagyoni előnyöket a magánvagyonára javára vonja el. Ilyen esetekben sor kell, hogy kerüljön a felelősség áttörésére, azaz a károsult közvetlenül igényt érvényesíthet a taggal, a vezető tisztségviselővel, illetve az alkalmazottal szemben, aki a jogi személy elkülönült felelősségére hivatkozással nem mentesülhet a felelősség alól.”³⁴

Tehát a jogalkotó a jogi személy felelősségének áttörését csak szándékos, visszaélésszerű magatartások tanúsítása kapcsán tette lehetővé. A károsult érdekeinek védelme érdekében szándékos károkozás esetében a jogi személy vagyona is fedezetül szolgál azáltal, hogy a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemlegesen felel. A vezető tisztségviselő felelősségének egységes meghatározása azzal az előnnyel is jár, hogy immár nem merül fel értelmezési kérdésként az, hogy a károsult és a jogi személy között fennállt-e jogviszony vagy sem, hanem annak a kérdésnek van csupán jelentősége, hogy a vezető tisztségviselő a károkozáskor e jogkörében járt-e el.³⁵

III. Büntetőjogi kitekintés: A vezető tisztségviselő bűncselekmény elkövetésével való károkozása

A vezető tisztségviselő felelősségét a magánjogi felelősségtől függetlenül a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény is szabályozza abban az esetben, ha az adott magatartás társadalomra veszélyessége indokolja annak bűncselekménnyé való minősítését. A Btk. több szakaszt is tartalmaz, melyek a gazdasági társaságok tisztességes működését, valamint a vezetők és a tagok általi jogszerű működtetést hivatottak ösztönözni. Ilyen például a Btk. 404. §-a szerinti csődbűncselekmény tényállása, és a Btk. 409.§-ában szabályozott gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása megnevezésű bűncselekmény.

Kérdésként merül fel az, hogy amennyiben a vezető tisztségviselő a gazdasági társaság „felhasználásával” bűncselekményt vagy szabálysértést követ el és ezzel harmadik személynek kárt okoz, akkor a gazdasági társaságnak betudható-e a vezető tisztségviselő károkozó magatartása?

Ebben a kérdésben nem létezik egységes jogirodalmi álláspont.

³⁴ Szegedi Ítéletábrla Polgári Kollégiumának 2/2008. számú kollégiumi véleményével módosított 1/2005. számú kollégiumi véleménye

³⁵ Vékás Lajos - Gárdos Péter: Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz.2014.,

Az egyik nézet szerint a Ptk. 3:21.§ (1) bekezdése értelmében kijelenthető, hogy a vezető tisztségviselő hatáskörébe a jogi személy irányításával kapcsolatos döntések, vagyis a polgári jog által megengedett döntések meghozatala tartoznak. Vagyis nem tartoznak a vezető tisztségviselő hatáskörébe az olyan közjog által tiltott magatartások, mint a bűncselekmények és szabálysértések elkövetése. Amikor a vezető tisztségviselő bűncselekményt követ el az általa irányított gazdasági társaság „felhasználásával”, soha nem a gazdasági társaság irányításával kapcsolatos döntést hoz.³⁶

A másik álláspont alapján a természetes személy vezető tisztségviselő bűncselekménnyel okozott kárért való felelőssége (Ptk. 6:519.§) fennáll akár létező gazdasági társaság, akár jogutód nélkül megszűnt gazdasági társaság „felhasználásával” okozta a kárt. A kárt okozó vezető tisztségviselő nem hivatkozhat alappal a társasági jog területére eső felelősségkorlátozó szabályra. Következésképpen a bűncselekménnyel okozott kárra vonatkozó felelősségi alakzatnak nincsen társasági jogi vetülete, nincsen szó felelősségátvitelről.³⁷

Saját véleményem szerint az utóbbi, vagyis a vezető tisztségviselő büntetőjogi felelősségét kimondó nézet a helytálló. Indokolatlannak tartom azon az alapon mentesíteni a vezető tisztségviselőt a büntetőjogi felelősségre vonás alól - amennyiben a Büntető törvénykönyvbe ütköző magatartást valósít meg -, hogy a magatartása a gazdasági társaságnak tudható be. Ezt támasztja alá az büntetőjogi tétel is, miszerint társadalomra veszélyes, és egyben büntetni rendelt magatartást csak természetes személy követhet el.

IV. Összegzés

A vezető tisztségviselő felelősségének szabályozása a Ptk. hatályba lépésével jelentősen módosult. A vezető tisztségviselő „külső” felelőssége körében több kérdés, jogértelmezési feladat merül fel. A hitelezőkkel szembeni felelősség tekintetében a Ptk. kiterjesztett felelősségi szabályokat állapít meg a vezető tisztségviselő fizetéképtelenséggel fenyegető helyzetben folytatott tevékenységére vonatkozóan, ha az eljárás végül a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezet. Ebben a helyzetben

³⁶ A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében kimondta, hogy a bűncselekmény elkövetése semmiképpen sem minősülhet az ügyvezető ügykörébe eső tevékenységnek, mert egyetlen gazdasági társaság tevékenységi körébe sem tartozhat bűncselekmény elkövetésének elősegítése (BH. 2004. 408.) In: Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 407. o.

³⁷ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, 2015. 408. o.

a vezető tisztségviselőnek a hitelezői érdekek figyelembe vételével kell eljárnia. Ekörben a wrongful trading Ptk., Cstv. és Ctv. tényállások egymáshoz való viszonya, együttes, illetve egymás melletti alkalmazása okoz problémát a jogalkalmazás számára. Ezen probléma némileg orvoslásra került a 2017. július 1-jén hatályba lépett, Cstv.-t és Ctv.-t módosító jogszabállyal, de a kielégítő megoldás az új Cégtörvénytől várható, mely a Ptk.-ba kívánja egységesen szabályozni a vezető tisztségviselő jogszerűtlen gazdagodásért fennálló felelősségének anyagi jogi szabályait.

A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben fennálló felelősségének korábbi deliktuális alapon történő szabályozása komoly vitákat váltott ki és várható volt a jogalkotói akarattól eltérő, szigorúbb helytállási kötelezettség keletkezése. Ezért szükségessé vált ezen szabály megváltoztatása, mely a Ptk. 2016 júliusában bekövetkezett módosításával történt meg. A jogalkotó a korábban kialakult joggyakorlatot emelte a jogi normába, rögzítve azt, hogy a vezető tisztségviselőt csak a szándékos károkozó magatartásért terheli a jogi személlyel egyetemleges felelősség.

A vezető tisztségviselőre vonatkozó felelősségi tényállások többnyire keretszabályok, illetve nyitott tényállások, melyeknek az adott helyzet körülményeihez igazodó, rugalmas alkalmazása, valamint a Ptk. által a felelősségi szabályok körében bevezetett új fogalmak, kategóriák értelmezése, és azok tartalommal való kitöltése a joggyakorlatra váró feladat.

Felhasznált irodalom:

- A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye - A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport 2016.El.II.JGY.G.2., In: <http://www.lb.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo?page=1>
- Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelőssége a Cégtörvény alapján, In.: Csehi Zoltán - Szabó Marianna, Wolters Kluwer Kft. Budapest, 2015.
- Dzsula Marianna: A vezetők tisztségviselők Cstv. illetve Ctv. szerinti felelőssége (változások az új Ptk. hatályba lépése után) In.:A vezető tisztségviselő felelőssége dr. Csehi Zoltán, dr. Szabó Marianna (szerk.) Wolters Kluwer Kft., 2015.
- Juhász László: Két Jogterület találkozása (A vezetői felelősség egyes kérdései a Ptk. és a Cstv. szabályai alapján) In. Gazdaság és Jog, 2015. február, 2. szám.
- Csőke Andrea: Nagykomentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. Törvényhez
- Kisfaludi András: A jogi személy vezető tisztségviselőinek felelőssége az új Polgári Törvénykönyvben, In.: (L)ex Cathedra et praxis - Ünnepi Kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából, (szerk.: Csehi Zoltán - Koltay András - Landi Balázs - Pogácsás Anett), Pázmány Press Budapest, 2014.

- Kisfaludi András: Anyagi jogi és eljárási szabályok a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek hitelezőkkel szembeni felelőssége körében, In.: Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoport Összefoglaló Véleménye 2016.El.II.JGY.G.2. In.: <http://www.lb.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglalo?page=1>
- Kobl Tamás: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége, különös tekintettel az új Ptk. változásaira ART-PR 2005 Kft.
- Dr. Mohai Máté: Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában Pécs, 2017. június, In.: [ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/mohai mate/mohai-mate-muhelyvita-ertekezes.pdf](http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/mohai_mate/mohai-mate-muhelyvita-ertekezes.pdf)
- Dr. Tihanyi Márk: A vezetői felelősséggel kapcsolatos megállapítási per, a wrongful-trading lehetséges hatásai a vétkes gazdalkodással elkövetett csődbuncselekmény miatt indult büntetőeljárásokra In.: <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/130-dr-tihanyi-mark-a-vezetoi-felelosseggel-kapcsolatos-megallapitasi-per-wrongful-trading-lehetsleges-hatasai-a-vetkes-gazdalkodassal-elkovetett-csodbuncselekmény-miatt-indult-buntetoeljarasokra>
- Török Tamás: Felelősség a társasági jogban, Hvg Orac Lap - és Könyvkiadó Kft. 2015.
- Vékás Lajos - Gárdos Péter: Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. 2014.,

Jogsabályok

- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)
- a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)
- a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.)

- a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.)
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.)

Joggyakorlat

- 1/2013. (II. 28.) Polgári jogegységi határozat
- 3/2014. számú gazdasági elvi döntésében
- Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 2/2008. számú kollégiumi véleményével módosított 1/2005. számú kollégiumi véleménye